

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Przemysł szklarski w Europie na rozdrożu: tworzenie bardziej ekologicznego i energooszczędnego przemysłu przy zwiększaniu konkurencyjności i utrzymywaniu wysokiej jakości miejsc pracy”

(opinia z inicjatywy własnej)

(2022/C 105/04)

Sprawozdawca: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Współsprawozdawca: **Gerald KREUZER**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	25.3.2021
Podstawa prawna	Art. 32 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemysle (CCMI)
Data przyjęcia przez sekcję	29.9.2021
Data przyjęcia na sesji plenarnej	21.10.2021
Sesja plenarna nr	564
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	142/1/3

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski przemysł szklarski jest innowacyjną i bardzo strategiczną branżą, która przynosi UE znaczące korzyści. Produkty szklane są nieodzowne w przechodzeniu do neutralnej dla klimatu gospodarki o obiegu zamkniętym: w renowacji budynków, produkcji większej ilości elektryczności z odnawialnych źródeł energii, odchodzeniu od paliw kopalnych w środkach transportu i produkowaniu trwałych opakowań. Szkło przyczynia się również do rewolucji cyfrowej w Europie. Krótko mówiąc, szkło to przyszłość.

1.2. EKES apeluje do polityków UE, by branża szklarska i wszystkie jej podsektory znalazły się wśród obecnych priorytetów politycznych, takich jak pakiet „Gotowi na 55”, pakiet dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym, agenda cyfrowa, program dotyczący strategicznych łańcuchów wartości i międzynarodowa polityka handlowa UE oraz powiązane instrumenty.

1.3. Dzięki nowym inwestycjom unijna inicjatywa „Fala renowacji” stałaby się źródłem znaczących możliwości biznesowych dla przemysłu szklarskiego, a jednocześnie znacząco przyczyniłaby się do ograniczenia emisji CO₂ z budynków. Wzywamy UE i polityków krajowych, aby przynajmniej utrzymali bieżące proponowane cele, a w miarę możliwości je wzmocnili.

1.4. W sektorze niezbędna jest transformacja energetyczna, aby sprawić, że z zasady energochłonny proces produkcji szkła będzie neutralny pod względem emisji dwutlenku węgla. Wynikiem takiej transformacji energetycznej będzie znaczący wzrost kosztów prowadzenia działalności z uwagi na wyższe koszty operacyjne i wymogi kapitałowe.

1.5. EKES stanowczo zaleca, by strategii polityczne UE wspierały przemysł szklarski – co pozwoli na taką transformację – dzięki wsparciu finansowemu zarówno w zakresie kapitału, jak i wydatków operacyjnych, budowaniu potencjału w zakresie odnawialnych źródeł energii, dostawom energii po przystępnych cenach i zadbaniu o to, by branża ta nie spotykała się z nieuczciwą konkurencją spoza rynku UE.

1.6. Komitet wspiera wszystkie strategii polityczne UE oraz krajowe plany odbudowy, które ułatwiają przemiany sektora transportu w kierunku inteligentnych i neutralnych dla klimatu pojazdów oraz masowej ekspansji systemów transportu publicznego. Istotną rolę do odegrania mają również zaawansowane technologicznie produkty szklane.

1.7. Komitet usilnie zaleca, by UE sklasyfikowała szkło jako trwały materiał z uwagi na jego właściwości, a mianowicie fakt, że jest ono obojętne, można go wielokrotnie używać i bez końca poddawać recyklingowi.

1.8. EKES domaga się odejścia od materiałów nieliniowych na rzecz szkła, czyli materiału o obiegu zamkniętym, który można ponownie używać i poddawać recyklingowi, aby ograniczyć uzależnienie od importu paliw kopalnych, wydobycie surowców naturalnych i wyczerpywanie zasobów. Komitet sugeruje, że UE powinna uznać zalety szkła w kontekście rozwoju zrównoważonych systemów opakowaniowych.

1.9. Komitet stanowczo zaleca szersze wdrożenie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym w powiązaniu z publicznym i prywatnym wsparciem finansowym oraz partnerstwami, takimi jak inicjatywa „Close the Glass Loop” [Szkło w obiegu zamkniętym], aby zachęcać do recyklingu tego materiału. Pozwoli to Europie uniknąć tworzenia odpadów szklanych, ograniczyć zużycie energii i emisje CO₂ oraz stworzyć nowe miejsca pracy w branży recyklingu szkła.

1.10. EKES wzywa UE do dostrzeżenia, że szkło jest nieodzowne w produkcji ekologicznej energii. Szkło jest kluczowym komponentem nie tylko paneli fotowoltaicznych, lecz również turbin wiatrowych i może być wykorzystywane na inne sposoby do produkcji ekologicznej energii elektrycznej. EKES wzywa Komisję i Parlament Europejski do opracowania nowych strategii politycznych UE odnoszących się do celów klimatycznych i strategicznych łańcuchów wartości, aby wznowić produkcję ogniw fotowoltaicznych w Europie i zabezpieczyć produkcję innych strategicznych wyrobów szklanych oraz powiązane z nimi łańcuchy wartości (np. przednie szyby dla producentów środków transportu).

1.11. Komitet zwraca się o wspieranie inwestycji w edukację i szkolenia, aby wykształcić nowych i młodych pracowników, którzy rozpoczną pracę w sektorze i zastąpią starzejących się pracowników, przy czym będą posiadali odpowiednią wiedzę i odpowiednie zdolności, jak również aby umożliwić pracownikom już zatrudnionym w tej branży dotrzymanie kroku innowacjom i przemianom w niej zachodzącym.

1.12. EKES wzywa UE do chronienia naszego przemysłu szklarskiego przed zagrożeniami związanymi z ucieczką emisji. Coraz bardziej ambitne cele klimatyczne i rosnące koszty emisji sprawiają, że ochronę przed ucieczką emisji trzeba wzmocnić, nie osłabić. O konkurencyjność produktów szklanych na rynkach eksportowych i w samej UE można w pewnym stopniu zadbać dzięki skutecznym środkom systemu handlu emisjami (ETS) przeciwdziałającym ucieczce emisji. System ten należy utrzymać, aby wspierać branżę w przemianach pozwalających na realizację unijnego celu neutralności klimatycznej. Należy wnikliwie rozważyć wprowadzenie mechanizmu dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ (CBAM) i pakietu w sprawie systematyki dotyczącej zrównoważonego rozwoju. Komitet apeluje, by mechanizm ten obejmował rozwiązanie dotyczące wywozu oraz by środki związane z ucieczką emisji zostały wzmocnione dzięki uzupełnieniu CBAM o pełne przydziały bezpłatnych uprawnień oparte na poziomach referencyjnych, co najmniej do 2030 r., zgodnie z zasadami WTO.

1.13. Ekologiczna i cyfrowa transformacja w Europie, w szczególności w branży szklarskiej, musi mieć sprawiedliwy charakter. Aby zapewnić maksymalne wsparcie tych przemian, EKES wzywa do uwzględnienia w nich pracowników. Dlatego w przepisach UE należy wspierać dialog społeczny na każdym poziomie.

1.14. Mając na uwadze monitorowanie rozwoju branży szklarskiej pod względem ograniczania emisji CO₂, produkcji i innych odnośnych zmiennych, EKES przyjąłby z zadowoleniem bardziej ukierunkowane wsparcie i analizę całej branży i jej podsektorów w każdym państwie członkowskim.

2. Ogólny opis sektora szklarskiego

2.1. Produkcja

Zgodnie z danymi europejskiej federacji branży szklarskiej Glass Alliance Europe produkcja szkła w Europie wynosiła w 2020 r. 36,8 mln ton. UE jest jednym z największych producentów szkła na świecie. Branża ta obejmuje pięć podsektorów:

- a) 60,4 % – szkło opakowaniowe;
- b) 29,2 % – szkło płaskie;
- c) 3,2 % – szkło gospodarcze;
- d) 5,3 % – włókna szklane (wzmocnienie i izolacja);
- e) 2,1 % – szkło specjalistyczne.

2.2. Zatrudnienie

W 2018 r. w UE-27 w sektorze szklarskim zatrudnionych było około 290 tys. pracowników⁽¹⁾. Dane o stanie zatrudnienia dotyczą produkcji, recyklingu i przetwarzania szkła, ponieważ niektóre podsektory, jak np. branża szkła płaskiego, mają złożone łańcuchy wartości. Sektor przetwórstwa szkła obejmuje również znaczną liczbę MŚP.

⁽¹⁾ Źródło: Eurostat i FERVER.

2.3. Zdrowie i bezpieczeństwo

2.3.1. Europejska branża szklarska oferuje dobrej jakości miejsca pracy osobom o różnorodnym profilu: od niewykwalifikowanych pracowników fizycznych po wysokowykwalifikowanych inżynierów.

2.3.2. Praca pracownika fizycznego w tej branży bywa ciężka, a czasami nadal niebezpieczna. Środki BHP wymagają inwestycji i często mają pozytywny wpływ na wydajność. Środki profilaktyki chorób zawodowych są stale ulepszone, np. środki profilaktyki pylicy krzemowej podejmowane w ramach dialogu społecznego Europejskiej Sieci Krzemionki (NEPSI) dotyczącego respirabilnej krzemionki krystalicznej. Kultura bezpieczeństwa i profilaktyki przekłada się na jakość miejsc pracy w branży.

2.4. Wiek, kształcenie i szkolenie zawodowe

W przeciwieństwie do krajów Europy Środkowo-Wschodniej pracownicy sektora w Europie Zachodniej to w większości osoby w podeszłym wieku (50+) i bardzo doświadczone. Coraz trudniej jest przyciągnąć nowych i młodszych pracowników. Zastępowanie starszych, doświadczonych pracowników oznacza konieczność przeszkolenia nowych oraz zadbania o to, by obecni pracownicy byli w stanie dotrzymać kroku innowacjom i zmianom w branży.

2.5. Branża szklarska to bardzo innowacyjny sektor

2.5.1. Tendencje w zakresie zdrowia i dobrego samopoczucia otwierają nowe możliwości i rynki przed opakowaniami szklanymi, które są zrównoważone, bezpieczne dla zdrowia, nadają się do ponownego użytku i mogą być nieskończenie wiele razy poddawane recyklingowi w obiegu zamkniętym. Branża szklarska opracowuje innowacyjne projekty i wchodzi na radykalnie nowe ścieżki w kierunku dekarbonizacji procesu produkcji, będąc pionierem zasadniczych przemian w wytwarzaniu szkła.

2.5.2. Szkło wykorzystywane w budownictwie i branży motoryzacyjnej staje się coraz bardziej wyspecjalizowanym produktem w związku z wykorzystaniem folii, gazów, powłok, kamer, radarów i innych materiałów, aby zwiększyć bezpieczeństwo, właściwości izolacyjne i możliwość przesyłania danych. Ogniwia fotowoltaiczne można wbudować w szkło fasadowe lub w panoramiczny dach samochodu, aby utrzymać skuteczności i generować odnawialną energię elektryczną.

2.5.3. Zaawansowane technologicznie produkty szklane są również wykorzystywane w branży lotniczej i w obronności. Produkty i kompozyty szklane są również wykorzystywane w statkach kosmicznych i satelitach w powłokach, elektronice, czujnikach, wyświetlaczach itd. Sprawia to, że przemysł szklarski nie tylko jest zaawansowany technologicznie i innowacyjny, lecz również ma zasadnicze znaczenie strategiczne.

2.6. Wpływ pandemii COVID-19

Od początku pandemii rynki kluczowych branż mocno podupadły, co przełożyło się na ograniczoną produkcję i powolną odbudowę w niektórych ważnych sektorach szklarskich (szkło płaskie, gospodarcze, włókno). W 2020 r. w sektorze odnotowano spadek o od 1 % do 14 %, zależnie od podsektora. W podsektorze szkła płaskiego, który produkuje przede wszystkim na potrzeby branży budowlanej i motoryzacyjnej, rynek UE skurczył się o ponad 10 % w 2020 r. Choć zapotrzebowanie budownictwa było stabilniejsze niż się spodziewano, rynek szkła dla przemysłu motoryzacyjnego jest nadal w poważnych tarapatkach.

3. Wkład szkła w neutralność klimatyczną UE, gospodarkę o obiegu zamkniętym, dobrostan i agendę cyfrową

3.1. Neutralność klimatyczna

3.1.1. Fala renowacji

3.1.1.1. Produkty szklane są kluczowym elementem fali renowacji w UE, której celem jest znaczące ograniczenie zużycia energii i emisji CO₂ z budynków. Niezbędne będzie korzystanie w budynkach z szyb spełniających najwyższe normy pod względem wydajności energetycznej. Oznaczałoby to znaczące ograniczenie emisji CO₂, gdyż szyby o wysokiej wydajności energetycznej mogłyby obniżyć emisje CO₂ z budynków o 37,4 % do 2050 r. (2). Wełna szklana, szkło piankowe i inne materiały izolacyjne wytwarzane z włókien szklanych także mają kluczowe znaczenie dla optymalnej izolacji budynków.

(2) Dane pochodzą z raportu TNO z 2019 r.: Glazing potential: energy savings and CO₂ emission reduction – Glass for Europe.

3.1.1.2. Fala renowacji w UE przełożyłaby się na znaczące możliwości biznesowe. Podwojenie tempa wymiany okien mogłoby przełożyć się na wzrost rynku szyb o ponad 60 % i napędzić w ten sposób inwestycje.

3.1.2. Ekologiczna produkcja energii

3.1.2.1. Szkło jest nieodzowne w produkcji ekologicznej energii. Jest kluczowym komponentem paneli fotowoltaicznych. Włókna szklane są wykorzystywane w turbinach wiatrowych, gdyż przekładają się na ich mały ciężar i wytrzymałość. Specjalne szkło lustrzane pozwala także na generowanie ekologicznej energii elektrycznej w procesie skupiania światła na centralnym elemencie połączonym z generatorem.

3.1.2.2. Szybki rozwój i upadek branży produkcji paneli słonecznych w Europie z uwagi na nieuczciwą konkurencję ze strony przedsiębiorstw z Chin może posłużyć jako przykład tego, w jaki sposób nie należy zarządzać nowymi możliwościami w zakresie ekologicznej energii w obliczu konkurencji na arenie międzynarodowej. Nowe strategie polityczne UE dotyczące celów klimatycznych i strategicznych łańcuchów wartości powinny dążyć do odnowienia produkcji ogniw fotowoltaicznych w Europie.

3.1.3. Transport

3.1.3.1. Branża szklarska jest istotnym dostawcą dla producentów taboru kolejowego. Z uwagi na kryzys wywołany pandemią COVID-19 niektóre przedsiębiorstwa transportu publicznego zawiesiły lub odwołały wiele zamówień, co sprawiło, że liczne zakłady stanęły w obliczu zamknięcia, co mogłoby przełożyć się na wzrost importu. Wdrożone na czas krajowe plany odbudowy mogą odegrać niebagatelną rolę we wspieraniu produkcji w Europie.

3.1.3.2. Choć branża motoryzacyjna borykała się z kryzysem już wcześniej przed pandemią COVID-19, popyt na bardziej zaawansowane technologicznie, lekkie, dobrze izolowane szyby z pewnością powróci. Samochody bez kierowcy zintensyfikują popyt na złożone produkty ze szkła specjalistycznego, które posłużą jako wyświetlacze, panele nawigacyjne, urządzenia rzeczywistości rozszerzonej itd.

3.1.4. Zrównoważona branża opakowaniowa

Szkło jest dla branży spożywczej (żywność i napoje), kosmetycznej i farmaceutycznej (np. szczepionki na COVID-19) zdrowym i zrównoważonym obojętnym materiałem opakowaniowym. Sektor szklarski jest prekursorem wielu innowacji ekoprojektowych oraz dotyczących dekarbonizacji i efektywności energetycznej, co przekłada się na zmiany w procesie wytwarzania szkła. Co roku nie mniej niż 10 % kosztów produkcji jest inwestowanych w dekarbonizację, efektywność energetyczną i modernizację fabryk. Najnowszy projekt w zakresie szkła opakowaniowego – Piec Przyszłości, ang. *Furnace for the Future* ⁽³⁾, który zgłoszono do funduszu innowacji ETS, obniży emisje o 60 %. Jest to jedna z wielu inicjatyw wspierających cel sektora w zakresie dostarczania opakowań szklanych neutralnych dla klimatu, które to inicjatywy przekształcą ten sektor i stworzą ogromną szansę na wzrost i tworzenie niskoemisyjnych opakowań szklanych.

3.2. Gospodarka o obiegu zamkniętym: szkło jako doskonały produkt o obiegu zamkniętym

3.2.1. Szkło jest trwałym, obojętnym materiałem, który można ponownie wykorzystać i bez końca poddawać recyklingowi bez utraty jego właściwości.

3.2.2. Szkło jest przyjazną dla środowiska alternatywą dla wielu zastosowań tworzyw sztucznych i wiedzie prym pod względem skutecznego recyklingu; można je też w pełni ponownie wykorzystać, w obiegu zamkniętym. Jest to jedyna forma opakowania, która nie wymaga warstwy tworzywa sztucznego czy powłoki, nie wpływa na zdrowie i jest zawsze bezpieczna jako opakowanie do żywności, niezależnie od tego, ile razy szkło zostało poddane recyklingowi. Szkło to jeden z najczęściej poddawanych recyklingowi materiałów opakowaniowych; 76 % szkła wprowadzanego obecnie na rynek pochodzi ze zbiórki recyklingowej. Korzystanie ze szkła z recyklingu pozwala oszczędzać energię i ograniczać emisje CO₂. Należy nadal propagować ogólnounijne zachęty skłaniające zainteresowane strony w całym łańcuchu wartości, w tym konsumentów, do lepszego recyklingu większej ilości materiałów.

3.2.3. W sektorze szkła budowlanego szkło z recyklingu stanowi dziś 26 % wykorzystywanego surowca ⁽⁴⁾. Możliwe jest zwiększenie recyklingu przez usprawnienie systemu zbiórki, sortowania i czyszczenia szkła pochodzącego ze starych okien czy fasad.

⁽³⁾ Furnace for the Future: <https://feve.org/about-glass/furnace-for-the-future/>.

⁽⁴⁾ Stowarzyszenie Glass for Europe, 2050: Flat glass in climate-neutral Europe, 2019, <https://glassforeurope.com/wp-content/uploads/2020/01/flat-glass-climate-neutral-europe.pdf>.

3.2.4. Wycofanie z użytku ogniw fotowoltaicznych pierwszej generacji może stanowić nową szansę na ożywienie polityki dotyczącej energii słonecznej i na zatrzymanie cennych materiałów w Europie przez usprawnienie recyklingu. Wspierać to powinny jasna wizja i polityka UE.

3.3. *Dobrostan*

3.3.1. Krótko mówiąc, szkło otacza nas wszędzie. Nowoczesne życie nie byłoby bez niego możliwe. Sektor szklarski jest również jedną z najstarszych gałęzi przemysłu i ma głębokie historyczne korzenie w Europie w zakresie szkła dekoracyjnego, sztuki i kultury. Ta długa tradycja ukształtowała europejskie know-how, techniki i sztukę produkcji szkła.

3.3.2. W dzisiejszych czasach szkło umożliwia wykorzystanie technologii medycznych, biotechnologii oraz bioinżynierii. Szkło chroni nas również przed promieniowaniem rentgenowskim (radiologia) i promieniami gamma (zastosowania jądrowe). Szkło w wystroju wnętrz i meble szklane – lustra, ścianki działowe, balustrady, stoły, pułki i szklane oświetlenie – upiększają nasze domy i biura.

3.3.3. Szkło chroni jakość i przydatność do spożycia naszej żywności i napojów. Szklane naczynia pozwalają nam delektować się jedzeniem i są akcesoriami pozwalającymi nam cieszyć się życiem. Szklane okna wpuszczają naturalne światło do naszych domów i biur. Szkło stosuje się w sprzętach dla domów i biur oraz w elektronice, np. drzwi piekarnika, płyty ceramiczne, telewizory i ekrany komputerów oraz smartfony.

3.4. *Cyfrowa Europa*

Huty szkła w Europie produkują już najcieńsze dostępne szkło, które wykorzystuje się w wyświetlaczach, smartfonach, tabletach i innych ekranach, także dotykowych. Światłowody pozwalają na przesyłanie danych na szeroką skalę, a nawet między kontynentami, jak również są stosowane jako mikrozłącza w urządzeniach elektronicznych i chipach.

4. **Branża szklarska jako sektor energochłonny**

4.1. Co roku stopniowo modernizuje i dostosowuje się kolejne piece, wykorzystując innowacyjne technologie niskoemisyjne, które cechują się znacznie wyższą efektywnością energetyczną. Branża stale obniża zużycie energii przez wykorzystanie technologii odzyskiwania ciepła odpadowego, technologii organicznego obiegu Rankine'a, stłuczki w coraz większym zakresie oraz innych technologii symbiotycznych. Nowe systemy i technologie zarządzania energią stosowane w hutach szkła pomagają w zwiększeniu efektywności energetycznej.

4.2. Zmniejszanie zużycia energii w sektorze szklarskim na przestrzeni ostatnich 100 lat obrazuje szybko opadająca krzywa, która osiąga obecnie swój limit termodynamiczny.

4.3. Ponieważ emisje CO₂ w branży szklarskiej są bezpośrednio powiązane z wykorzystaniem energii, poprawa efektywności energetycznej przekłada się na mniejsze emisje CO₂. Poprawa ta zasadniczo doprowadziła do znaczącego ograniczenia emisji CO₂. Na przykład francuski przemysł szklarski – który jest dość różnorodny i wyspecjalizowany – ograniczył swoje emisje CO₂ o 70 % w latach 1960–2010.

4.4. Aby monitorować postępy branży szklarskiej w porównaniu z innymi sektorami energochłonnymi, należy w sposób ukierunkowany wesprzeć cały sektor i jego podsektory w każdym państwie członkowskim.

4.5. *Ku neutralności klimatycznej/neutralności pod względem emisji CO₂*

4.5.1. Sektor szklarski niemal osiągnął swój limit termodynamiczny, co oznacza, że znaczące ograniczenie emisji CO₂ nie jest już możliwe przy zastosowaniu bieżących rozwiązań technologicznych i spalania gazu ziemnego. Konieczna jest zatem transformacja energetyczna i jeszcze ściślejszy obieg zamknięty w produkcji szkła w obszarach o pewnym potencjale.

4.5.2. *Ekologiczna energia elektryczna*

Elektryfikacja to inna obiecująca ścieżka rozwoju prowadzącego do dekarbonizacji produkcji szkła. Realizowany jest właśnie projekt pilotażowy – Piec Przyszłości, ang. *Furnace for the Future*. Będzie to pierwszy na świecie hybrydowy, elektryczny piec do wypalania szkła opakowaniowego na dużą skalę. Istnieją już nieduże piece elektryczne w sektorach szkła opakowaniowego i gospodarczego. Tak jak w przypadku wodoru, należy rozwijać możliwości zielonej energii elektrycznej.

4.5.3. Zielony wodór

Wodór jest bardzo obiecującą alternatywą dla gazu ziemnego. Branża szklarska analizuje już możliwość wykorzystania pieców zasilanych wodorem. Zabierze to jednak kilka lat, zanim pierwsze piece zasilane wodorem będą w pełni funkcjonalne i konkurencyjne oraz zanim zwiększą się możliwości w zakresie produkcji oraz transportu wodoru.

4.5.4. Obieg zamknięty

Podczas topienia szkła w piecach zasilanych gazem ziemnym w procesie spalania gazu ziemnego emituje się do 80 % CO₂, zaś 20 % to emisje z surowców naturalnych. Zastąpienie surowców naturalnych szkłem z recyklingu (stłuczką szklaną) pozwala nie wydobywać surowców, ogranicza powstawanie odpadów i emisji CO₂ oraz pozwala oszczędzić energię. Możliwe jest zatem zamknięcie obiegu⁽⁵⁾ w produkcji szkła i podwyższenie odsetka szkła poddawanego recyklingowi po wykorzystaniu. Zarówno w podsektorze szkła budowlanego, jak i w podsektorze szkła dla branży motoryzacyjnej testuje się szereg inicjatyw i modeli, aby usprawnić zbiórkę szkła. Należy przewidzieć wstępny demontaż szkła i szyb z budynków przed rozbiórką oraz cel dotyczący zbiórki konkretnych materiałów, aby uzupełnić ogólny cel dotyczący odpadów z budowy i rozbiórki, który jest nieskuteczny w odniesieniu do lekkich materiałów, takich jak szkło. Systemy selektywnej zbiórki są potrzebne, by zapewnić wysoką jakość, dzięki czemu w produktach szklanych można będzie stosować wysokie poziomy zawartości materiałów pochodzących z recyklingu.

4.5.5. Przeszkody i wyzwania

Transformacja energetyczna przełoży się na wyższe koszty operacyjne (OPEX) i wymogi kapitałowe (CAPEX). Polityka UE musi wspierać inwestycje przemysłowe, aby umożliwić tę transformację, i musi zadbać o to, aby branża nie była narażona na nieuczciwą konkurencję spoza rynku UE. Ponadto należy podejmować działania już teraz, ponieważ piece są wykorzystywane przez okres od 10 do 15 lat (szkło opakowaniowe) lub od 15 do 20 lat (szkło płaskie). To oznacza, że przed kluczowym rokiem 2050 wykorzystamy jedynie dwie generacje pieców.

5. Przemysł szklarski w polityce UE

5.1. Ekologiczna odbudowa: Europejski Zielony Ład, fala renowacji w UE, dążenie do większego wykorzystania energii odnawialnych, polityka dotycząca zrównoważonego transportu oraz inicjatywy dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym powinny być skuteczną siłą napędową dla niskoemisyjnych produktów szklanych.

5.2. Nowe źródła energii: wspieranie i budowanie potencjału energii odnawialnych w produkcji ekologicznej elektryczności i zielonego wodoru oraz zadbanie o dostępność biogazu. Wspieranie energii wiatrowej i słonecznej w koszyku energetycznym.

5.3. Badania i rozwój: publiczne wsparcie i finansowanie badań i rozwoju oraz projektów demonstracyjnych⁽⁶⁾, takich jak fundusz innowacji ETS, aby dekarbonizować produkcję i dalej rozwijać energooszczędne piece. W pierwszym zaproszeniu do składania wniosków liczba wniosków znacznie przekroczyła możliwości funduszu i oczekuje się, że będzie tak również w przypadku kolejnych zaproszeń.

5.4. Akceptacja na rynku: mechanizmy wspierania wprowadzania na rynek niskoemisyjnych produktów szklanych są konieczne, aby zagwarantować zwrot z inwestycji w niskoemisyjną produkcję. Wspieranie zastępowania tworzyw sztucznych bardziej zrównoważonymi alternatywami szklanymi w sektorze detalicznym, w gospodarstwach domowych, w sektorze hotelarskim, sektorze opakowań do posiłków na wynos oraz napojów na wynos, aby pomóc przejść od gospodarki liniowej do gospodarki o obiegu zamkniętym.

5.5. Fala renowacji: wspieranie działań podejmowanych w ramach fali renowacji, które mogą zachęcać do korzystania z produktów niegenerujących emisji CO₂, by zwiększyć efektywność energetyczną i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii zarówno w budynkach, jak i w transporcie. Podwyższenie celu dotyczącego efektywności energetycznej i uznanie go za wiążący na poziomie UE, aby zachęcać do renowacji budynków użyteczności publicznej i zwiększyć poziom ambicji w odniesieniu do obowiązku oszczędzania energii. Wspieranie wyższego finansowania dostępnego na renowację budynków w oparciu o szereg instrumentów, w tym nowy społeczny fundusz klimatyczny.

5.6. Zrównoważony transport: wspieranie przemian w transporcie, aby pójść w kierunku inteligentnych i neutralnych klimatycznie pojazdów, oraz rozbudowy systemów transportu publicznego. Istotną rolę do odegrania mają również zaawansowane technologicznie produkty szklane.

⁽⁵⁾ Platforma na rzecz recyklingu szkła Close the Glass Loop: <https://closetheglassloop.eu/>.

⁽⁶⁾ Przemysł szklarski ma szereg strategii dekarbonizacji, takich jak przejście na odnawialne źródła energii, środki na rzecz efektywności energetycznej, niskoemisyjne surowce, wykorzystanie szkła pochodzącego z recyklingu, transport i logistyka.

5.7. Zrównoważone opakowania: wspieranie odejścia od materiałów nielinowych na rzecz szkła, czyli materiału o obiegu zamkniętym, którego można ponownie używać i który można poddawać recyklingowi, aby ograniczyć uzależnienie od importu paliw kopalnych, wydobycie surowców naturalnych i wyczerpywanie zasobów.

5.8. Obieg zamknięty: wspieranie selektywnej zbiórki i infrastruktury recyklingu, budowania potencjału i rozwijania technologii, aby zmaksymalizować ilość i jakość szkła pokonsumpcyjnego, które w ramach recyklingu w obiegu zamkniętym wraca na rynek w postaci nowych produktów szklanych. Zachęcanie do partnerstw sektora publicznego i prywatnego w łańcuchu wartości, takich jak platforma Close the Glass Loop na rzecz obiegu zamkniętego w odniesieniu do szkła opakowaniowego⁽⁷⁾, i do współpracy.

5.8.1. W szczególności należy podjąć wysiłki w obszarze działań sektora budowlanego, w tym odpadów rozbiórkowych, aby wykorzystać potencjał wycofywanego z obiegu szkła budowlanego.

5.8.2. Wykazano, że wysokie współczynniki ponownego użycia oraz recyklingu opakowań szklanych przyczyniają się do zmniejszenia wpływu systemów opakowań szklanych na środowisko i zwiększenia zasobooszczędności. Aby osiągnąć wysoki poziom ponownego użycia i recyklingu, dodatkowo do systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta w odniesieniu do recyklingu jednorazowych opakowań szklanych, branża wprowadziła dobrowolne systemy kaucji na opakowania wielokrotnego użytku, a niektóre państwa członkowskie Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) wdrożyły obowiązkowe systemy zwrotu kaucji za jednorazowe opakowania napojów. Choć obowiązkowe systemy zwrotu kaucji za opakowania jednorazowe są postrzegane jako skuteczny sposób zapobiegania zaśmiecaniu i osiągnięcia wysokich wskaźników recyklingu opakowań na napoje, EKES uważa, że takie systemy dla jednorazowych opakowań szklanych (i nie tylko opakowań na napoje) są nie do pogodzenia z dobrze funkcjonującymi systemami rozszerzonej odpowiedzialności producenta, które sprawdziły się jako odpowiednie do celów zbiórki opakowań do recyklingu i osiągnęły bardzo wysokie współczynniki recyklingu.

5.8.3. W przypadku szkła opakowaniowego nienadającego się do ponownego napełnienia wspieranie systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta, które umożliwią zbiórkę szkła luzem. Są one znacznie bardziej skuteczne niż systemy kaucyjne dla opakowań jednorazowych, zarówno pod względem ochrony środowiska, jak i gospodarczo.

5.9. Cyfryzacja: wspieranie branż i pracowników umożliwiających cyfrową Europę (światłowody, ekrany dotykowe, wyświetlacze, czujniki) w ramach skutecznej polityki przemysłowej UE i tworzenia ekosystemów, z uwzględnieniem wszystkich powyższych wyzwań i specyfiki poszczególnych podsektorów szklarskich.

5.10. *Zadbanie o konkurencję na rynku europejskim*

5.10.1. Transformacja energetyczna sektora szklarskiego wymaga czasu i w trakcie przemian bardzo wysokie i rosnące koszty energii, które obecnie stanowią 25–30 % kosztów produkcji szkła, zależnie od produktów i zmian cen, stwarzają bardzo trudną sytuację w tym sektorze.

5.10.2. *Pomoc państwa*

Wszystkie podsektory szklarskie powinny korzystać z instrumentów wsparcia dla CAPEX i OPEX, takich jak między innymi fundusz modernizacyjny, fundusze strukturalne UE i fundusz innowacyjny unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji. Szkło powinno być wyłączone z zakresu obowiązywania dyrektywy w sprawie opodatkowania energii, ale uwzględnione w wyłączeniu grupowym dla rekompensaty związanej z energią elektryczną oraz korzystać z kontraktów na transakcje różnicowe dotyczące dwutlenku węgla, co umożliwi inwestycje w procesy produkcyjne o niskiej emisji CO₂. W szczególności szkło specjalistyczne należy dodać do wykazu dotyczącego pomocy państwa na ochronę klimatu.

5.10.3. *Konkurencja na świecie*

5.10.3.1. Należy bezzwłocznie zająć się nieuczciwymi praktykami handlowymi ze strony podmiotów z krajów trzecich przez wprowadzenie skutecznych instrumentów polityki handlowej.

5.10.3.2. Sektor włókna szklanego ciągłego boryka się z zakłóceniami na rynku z uwagi na znaczący import z Azji włókna szklanego w dumpingowych cenach i subsydiowanego. Istnieje paląca potrzeba przyjęcia środków przeciwdziałających obchodzeniu przepisów, na przykład w zakresie importu z Egiptu i Bahrajnu.

(7) Platforma na rzecz recyklingu szkła Close the Glass Loop: <https://closetheglassloop.eu/>.

5.10.3.3. Sektor szklarski wytwarzający szyby przednie dla branży motoryzacyjnej również musi stawić czoła ostrej konkurencji, głównie ze strony producentów chińskich. Mniej rygorystyczne normy w zakresie ochrony środowiska i emisji CO₂ w połączeniu z niższymi płacami i gorszymi warunkami pracy prowadzą do nieuczciwej konkurencji, która może sprawić, że europejskie fabryki samochodów zwiększą import z wschodniej Azji, co przełoży się na wyższe emisje CO₂ na świecie.

5.10.3.4. Europa jest wiodącym producentem opakowań szklanych na świecie. Sektor obsługuje branżę spożywczą (żywność i napoje) o zasadniczym znaczeniu dla UE i będącą największym sektorem w Unii. Szkło przyczynia się do eksportu produktów o szacowanej wartości 250 mld EUR, które są lub najprawdopodobniej zostaną zapakowane w szkło, co przekłada się na wyższe zyski UE z eksportu tych produktów w porównaniu z zyskami z eksportu tworzyw sztucznych i granulatu, chemikaliów organicznych i samolotów.

5.11. Zapewnienie sprawiedliwej transformacji

Należy zachęcać do uczenia się przez całe życie i szkoleń oraz wspierać je, aby umożliwić dostosowanie się pracowników do nowych technologii i procesów oraz aby zadbać o większe bezpieczeństwo zatrudnienia zarówno w samej branży, jak i na szerszym rozumianym rynku pracy. Transformacja powinna uwzględniać pracowników i dlatego przepisy europejskie powinny wspierać dialog społeczny na każdym poziomie.

5.12. Stabilność legislacyjna i pewność prawa

5.12.1. Ucieczka emisji: należy utrzymać skuteczne środki przeciwdziałania ucieczce emisji w ramach ETS, aby wspierać branżę w przemianach pozwalających na realizację unijnego celu dotyczącego neutralności klimatycznej i stworzyć równe warunki działania na poziomie europejskim i międzynarodowym.

5.12.2. CBAM: EKES przychyliła się do ostrożnego wprowadzenia CBAM, zgodnie z zasadami WTO, jednak mechanizm ten powinien uwzględniać rozwiązanie dotyczące eksportu i uzupełniać przydział bezpłatnych uprawnień w oparciu o pełne spełnienie poziomu referencyjnego co najmniej do 2030 r., aby umożliwić przedsiębiorstwom skoncentrowanie się na inwestycjach w technologie niskoemisyjne i aby możliwa była ocena skuteczności CBAM.

5.12.3. Systematyka: Komitet z zadowoleniem przyjmuje prace nad pakietem w sprawie unijnej systematyki dotyczącej zrównoważonego rozwoju, który ma ukierunkować inwestycje prywatne na działania o zrównoważonym charakterze, jednak uważa, że należy zająć się rolą produkcji szkła i jej wkładem w przystosowywanie się do zmiany klimatu i jej łagodzenie.

5.12.4. Obieg zamknięty: Komitet z zadowoleniem przyjmuje plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym i apeluje, by szkło zostało całkowicie docenione jako trwały materiał, który pozostaje produktywny w naszych gospodarkach, oraz by w pełni wspierano inicjatywy na rzecz wzmocnienia obiegu zamkniętego szkła.

5.12.5. „Gotowi na 55”: Kiedy pakiet ten został przedstawiony, prace nad niniejszą opinią już trwały. Proponuje się w nim zmianę kilkunastu istniejących wniosków (dyrektywa o handlu emisjami, dyrektywa w sprawie opodatkowania energii, dyrektywa w sprawie odnawialnych źródeł energii itp.) i zgłoszenie kilku nowych wniosków (takich jak wniosek dotyczący CBAM). Komitet wzywa Komisję do uważnej oceny wpływu tego pakietu na przemysł szklarski. Z uwagi na skalę zmian wprowadzanych w wielu różnych dziedzinach, kluczowe znaczenie ma zapewnienie spójności między różnymi aktami prawnymi i unikanie potencjalnych konfliktów. Pakiet powinien wspierać przemysł w transformacji energetycznej i jednocześnie zapewnić równe warunki działania w porównaniu z konkurentami spoza UE, którzy nie ponoszą takich samych kosztów emisji.

Bruksela, dnia 21 października 2021 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego